

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาการจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพยากรมีส่วนร่วม : กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยหินดำ หมู่ 6 ต.วังยาว อ.ด่านช้าง จ.สุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการในการจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพยากรมีส่วนร่วมซึ่งประกอบไปด้วย ข้อตกลงในการจัดการทรัพยากร การจัดการทรัพยากรร่วม และบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อีกทั้งยังศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรร่วม โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มประชากรศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กรณีศึกษาเป็นกลุ่มที่เลือกขึ้นมาอย่างเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อศึกษากระบวนการในการจัดการทรัพยากรร่วมที่มีหลายฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงได้แบ่งกลุ่มประชากรเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

(1) คนในชุมชน ได้แก่

- คณะกรรมการป่าชุมชน ได้แก่ ผู้นำ กรรมการและสมาชิก จำนวน 15 คน
- กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ ประกอบด้วยเยาวชน ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน

(2) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ได้แก่ หัวหน้าและเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติพุเตยสำนักงานป่าไม้ จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 4 คน

(3) เจ้าหน้าที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ดำเนินการในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมวนศาสตร์ชุมชนแห่งภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และหัวหน้าโครงการพัฒนาระบบนิเวศเกษตรและอนุรักษ์พันธุ์พืช จำนวน 2 คน

(4) ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อ. ด่านช้าง จ. สุพรรณบุรี จำนวน 1 คน

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาจากเอกสาร (Document Study) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กับระบบสิทธิทรัพย์สินส่วนรวมและแนวคิดในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้เป็นกรอบในการศึกษากระบวนการจัดการทรัพยากรร่วม นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ คือ ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพพื้นที่

2.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งจะใช้วิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

(1) ใช้การสนทนาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการสร้างสัมพันธภาพกับคนในชุมชนอีกด้วย

(2) ใช้การสังเกตการณ์ ซึ่งจะช่วยให้เห็นถึงพฤติกรรม การมีส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ ของคนในชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

(3) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) เพื่อให้ได้มาซึ่งมูลเหตุของการสร้างข้อตกลงในการจัดการทรัพยากรซึ่งเป็นข้อมูลในอดีต อีกทั้งยังต้องใช้ข้อมูลจากหลายฝ่ายเพื่อทำความเข้าใจ และเป็นการตรวจสอบข้อมูลอีกด้วย

(4) ใช้การเดินทางในพื้นที่ เนื่องจากเป็นศึกษาเรื่องการจัดการทรัพยากรร่วม จึงมีความจำเป็นที่ต้องเดินทางในพื้นที่ป่า พื้นที่ทำกินและพื้นที่อนุรักษ์เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสภาพพื้นที่และความสัมพันธ์ของสภาพพื้นที่กับแนวทางการจัดการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.1 แบบฉบับบันทึกภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์

3.2 การใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ (Guide-line-Interview) แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในแต่ละประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามข้อตกลง

3.3 เครื่องมือช่วยจำ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป แบบฉบับบันทึกภาคสนาม เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายกระบวนการจัดการทรัพยากรร่วมตามระบบสิทธิทรัพย์สินส่วนรวมที่มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านข้อตกลงร่วม

โดยมีการเชื่อมโยงให้เห็นถึงกระบวนการได้มาซึ่งข้อตกลงและ การวางแผน การจัดองค์กร ปฏิบัติตาม รวมถึงการควบคุมให้เป็นไปตามข้อตกลงอันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของทรัพยากรเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดการทรัพยากรร่วม